

Makale Türü	Mart 2023	Cilt	Sayı
Araştırma Makalesi	Başvuru Tarihi: 23.02.2022 Kabul Tarihi: 28.02.2023	3	1

## MEB ERKEN ÇOCUKLUK ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETİM PROGRAMININ CIPP MODELİNE (BAĞLAM-GİRDİ-SÜREÇ-ÜRÜN) GÖRE DEĞERLENDİRMESİ

Ahmet GÖKTAŞ \*

### Öz

Amaç: Bu çalışmanın amacı, 2018 yılında MEB tarafından özel gereksinimli çocuklar için yayınlanan MEB Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programının (EÇEP), Daniel Sufflebea tarafından ortaya konan CIPP Modeli (Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün) kullanarak özel eğitim sınıf öğretmenlerinin bakış açıları doğrultusunda değerlendirmektir. Eğitim programının daha önce benzer bir değerlendirmesinin olmaması çalışmayı özgün kılmaktadır. Bu çalışma nicel desende oluşturularak betimsel yöntem kullanılmıştır, elde edilen veriler random usulü örnekleme metoduyla toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak 'Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeği' sorularından oluşan anket (Google Anket) kullanılmıştır. Araştırmancın evrenini, Sakarya ilinde özel gereksinimli çocuklara eğitim veren, Milli Eğitim Bakanlığı'nın kendi bünyesindeki özel eğitim okullarında görev yapan, özel eğitim sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır, örneklemini ise aynı okullarda çalışan, 0-36 ay erken çocukluk eğitiminde görev almış veya şu an fiili olarak bu birimde görev yapmakta olan 108 özel eğitim sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre MEB Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programının anlamlı bir şekilde yeterli olduğu tespit edilmiştir. MEB Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı değerlendirilmesinin bundan sonraki aşamasında programın önemli paylaşımlarından biri olan erken çocukluk hizmetinden yararlanan öğrenci velileriyle görüşülerek çalışmanın genişletilmesi önerilir.

**Anahtar Kelimeler:** Anahtar kelimeler: Özel Eğitim, CIPP Modeli, Erken Çocukluk Eğitim Programı

## MEB EVALUATION OF EARLY CHILDHOOD SPECIAL EDUCATION CURRICULUM ACCORDING TO CIPP MODEL (CONTEXT-INPUT-PROCESS-PRODUCT)

### Abstract

Aim: The aim of this study is to evaluate the MEB Early Childhood Special Education Curriculum (ECEP), which was published by the Ministry of National Education for children with special needs in 2018, from the perspectives of special education classroom teachers, using the CIPP Model (Context, Input, Process and Product) put forward by Daniel Sufflebea. The fact that the training program has not had a similar evaluation before makes the study unique. This study was created in a quantitative design and descriptive method was used, and the obtained data were collected by random method and sampling method. As a data collection tool, a questionnaire (Google survey) consisting of the questions of "Early Childhood Special Education Curriculum Evaluation Scale" was used. The universe of the research consists of special education classroom teachers who give education to children with special needs in Sakarya and work in special education schools within the body of the Ministry of National Education and the sample consists of 108 special education classroom teachers working in the same schools, who took part in early childhood education for 0-36 months or are currently working in this unit. According to the results obtained from the research, it was determined that the Ministry of National Education Early Childhood Special Education Curriculum was sufficient in a meaningful way. In the next stage of the evaluation of the Ministry of National Education Early Childhood Special Education Curriculum, it is recommended to expand the study by interviewing the parents of the students who benefit from the early childhood service, which is one of the important stakeholders of the program.

**Keywords:** Special Education, CIPP Model, Early Childhood Education Program

\* Uzman Özel Eğitim Öğretmeni/Okul Müdürü, Serdivan Özel Eğitim Anaokulu Müdürlüğü, [ahmet76gok@gmail.com](mailto:ahmet76gok@gmail.com), 0000-0001-8708-8487

## **1.GİRİŞ**

Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı, özel eğitim gereksinimli çocuğun çok yönlü gelişimini sağlayan Millî Eğitim Bakanlığınca yayınlanan ilk eğitim programıdır. Çocuğun doğumuyla başlayan ve 0-36 aylık dönemi kapsayan erken çocukluk eğitimi, çocuğun ileriki yıllardaki gelişimini önemli ölçüde etkileyecek hayati öneme sahip bir eğitimidir. Bu eğitim, gelişim yetersizliği riski olan çocuklara ve bu çocukların anne, baba ve kardeşlerine verilen özel eğitim hizmetlerinin tamamını kapsar. (Birkan, 2002).

Erken çocukluk döneminde özel eğitimle alakalı bugüne değin yapılan çalışmalar, araştırmalar ve gözlemler incelenip bir bütün olarak değerlendirildiğinde gelişim yetersizliğinin nedenlerinin; bireyin genetik yatkınlığı başta olmak üzere doğumdan önce, doğum sırasında veya doğumdan sonra yaşanan sorunlardan kaynaklandığı ifade edilmektedir. Ayrıca bazı çocuklarda çevresel uyaranların yetersizliği de bu nedenlerden biridir. Bu ve benzeri sebeplerin sonucunda çocuklar arasında gelişimsel farklılıklar ortaya çıkmaktadır (Demirci ve Kartal, 2012). Çocuklar arasındaki bu gelişimsel farklılıkların en az seviyeye çekilmesi veya gelişimlerini belirlenen ve istenilen şekilde tamamlamaları için erken çocukluk döneminde verilecek özel eğitim, hayati bir önem taşımaktadır (Aydoğan ve ark., 2018).

Özel eğitimde başarı için en önemli ve olmazsa olmaz unsur erken yaşta yoğun bir şekilde eğitimin verilmesidir. Verilecek bu eğitimle gelişim geriliği olan çocukların sosyal, duygusal, uyumsal, psiko-motor, bilişsel, öz bakım ve dil gelişimi alanlarına en erken dönemde müdahale edilmesi ve bağımsız bir birey olarak toplumla bütünleşmesinin sağlanması hedeflenmektedir. (Ufuk ve Arslan, 2018). Ayrıca bu eğitim onların sağlık, beslenme, mental, sosyal iletişimleri için gerekli olan gelişim alanlarını da destekleyecek kazanımlar içermektedir (Özmert, 2005).

Erken çocukluk döneminde gerçekleştirilecek eğitim faaliyetlerinin önemi, bu eğitimi alacak çocukların yetişkin dönemlerinde hayatlarını olumlu yönde etkileyerek onların topluma faydalı bireyler olarak kazandırılmasında önemli bir basamağı oluşturmaktadır (Kartal, 2007).

MEB Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı'nın felsefi anlamı, yukarıda belirtilen eğitim programlarının öğeleri aralarındaki ilişkiyi belirlemektedir. Aynı zamanda bu öğeler kendi aralarında dinamik bir ilişki ağı oluşturmaktadır. Her zaman eğitim ve öğretim programında ilgili tüm öğelerin birbirleriyle uyumlu olması gerekmektedir. İçerik belirlerken amaçlara göre öğrenme/öğretme süreçleri ve eğitim ortamı, araç ve gereçleri belirlerken içeriğe göre, ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını belirlerken eğitim durumlarının dikkate alınması gerekmektedir (MEB Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı, 2018).

Program değerlendirmeye alakalı genel bir literatür taraması yapıldığında karşımıza yapılmış birçok tanımlama çıkmaktadır. Erden (1998) göre; program değerlendirmenin, amaçları belirlenmiş olan bir programın, bu amaçlarına ulaşmış, ulaşmadığının kontrol edilerek sonuçların rapor edilmesi işlemi olarak tanımlanmaktadır (Eviren, 2017). Bununla birlikte

Program Değerlendirme'nin, gözlem yapılarak ve ölçme araçları kullanılarak eğitim programının etkililiğiyle alakalı veri toplanması, verilerin yorumlanması, yargıya varılması süreçleri olarak da tanımlandığı görülmektedir (Özdemir, 2009). Şayet bir programın etkinliği değerlendirilecek ise öncelikle bir değerlendirme yaklaşımına ve modeline göre yapılması gerekir. Bir program değerlendirmesi için uygun olan model seçilmez ise sonuçta uygunsuzluğun ortaya çıkması kaçınılmaz olur (Başaran ve ark., 2020).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından halen yürürlükte olan erken çocukluk özel eğitim öğretim programın amaca ne kadar hizmet ettiği belirlenmesinde, programın ihtiyaca, çağa uygun olması gibi dinamikleri önemli kılmakla birlikte alanda çalışan öğretmenlerin görüşleri de program, kaynak sağlayıcılar, öğrenci ve aileler için son derece önemlidir. Bu durumu belirlemenin yöntemlerinden biri de program değerlendirme modellerinden biri ile mevcut programı değerlendirmektir. Program değerlendirme modellerinin değerlendirmedeki önceliğimize veya değerlendirme basamaklarına göre farklılık göstermesi kaçınılmazdır.

Programların değerlendirmesine yönelik alan yazındaki modellerden birisi de araştırmaya konu olan ve Daniel Stufflebeam'in geliştirdiği CIPP modelidir. Stufflebeam tarafından 1971'de geliştirilen bu değerlendirme modeline göre; değerlendirme, devamlılığı gerektiren sürekli bir faaliyettir. Stufflebeam'a göre program değerlendirmenin amacı, kaynak sağlayıcılara mevcut programla ilgili geri bildirimde bulunmaktır (Demirel, 2008). Bu nedenle değerlendirilen eğitim programının çok kapsamlı ve yönlü olarak ele alınması gerekir. Programın geliştirilmesi, düzenlemelerin yapılması için program hakkında devamlı bilgi toplanması, doğru kararların alınmasına sebep olacağı gerçeğinden hareketle Stufflebeam program değerlendirme sürecini dört aşamada ele almıştır. Bu boyutlar; bağlam (context), girdi (input), süreç (process) ve üründen (product) oluşmakta olup bu değerlendirme yaklaşımı aşamaların baş harflerinden hareketle kısaca CIPP modeli olarak adlandırılmıştır (Uşun, 2012; Demirtaş, 2017).

CIPP değerlendirme modelindeki bu dört temel aşamayı açıklamak gerekirse;

1-Bağlamın değerlendirmesinde, hedeflerin belirlenmesini sağlayan temel ihtiyaçlar ile durumlar söz konusudur. Bağlamda öncelikle programdaki hedeflerin ihtiyaçlarla tutarlı olup olmadığına veya ihtiyaçları karşılayıp karşılamadığına bakılarak programın güçlü yönleriyle zayıf yönleri açığa çıkarılmaktadır (Arseven, 2009). Bu durumda giderilemeyen gereksinimler, gözden kaçırılan fırsatlar varsa bağlam analizinde ortaya çıkmaktadır (Demirel, 2020). Bağlam değerlendirmesini, ihtiyaç analizi yapmak şeklinde özetleyebiliriz.

2-Girdinin değerlendirmesinde, programın hedeflerine ulaşılması için gerekli bütün kaynakların tek tek ele alınması söz konusudur.

Girdi değerlendirmesini;

- Programın amaçları mevcut durum ve öğretim stratejilerine uyumlu olarak mı belirlenmiş?
- Programın amaçlar ile eğitim kurumunun amaçları arasında tutarlılık var mı?

- Programın kapsamı, genel amaçları ve özel amaçlarıyla uyumlu mu, şeklinde programın öğeleriyle ilgili sorulara cevap aranması olarak özetleyebiliriz. (Demirel, 2020).

3-Sürecin değerlendirilmesi aşaması, programın uygulanmasıyla alakalı kararların alınması açısından gereklidir. Bu aşamada programın uygulanma aşamasında planlanan etkinlikler ile gerçekleştirilen faaliyetlerin uyumuna bakılmaktadır (Demirel, 2020).

Süreç değerlendirmesini;

- Mevcut programın nasıl uygulandığı,
- Uygulama sırasında ne gibi sorunların ortaya çıktığı,
- Bu sorunlara nasıl tedbirlerin alındığını gösteren aşama olarak özetleyebiliriz.

4-Ürün değerlendirilmesi aşamasında yapılması gereken, programın ürünü hakkında veri toplamak, beklenen ürün ile gerçek ürünü karşılaştırmaktır. (Demirel, 2020). Ürün değerlendirmesini özetle; değerlendirilecek programın, bu programdan yararlananların ihtiyaçlarını ne denli karşıladığının tespit edildiği aşamadır şeklinde ifade edebiliriz.

Özel eğitime ihtiyaç duyan, gelişim geriliği olan çocuklara yönelik olarak hazırlanan Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı, yedi gelişim alanı ile ilişkili öğretim programlarını kapsamaktadır. Bu gelişim alanları; 1. Bilişsel Gelişim Alanı, 2. Alıcı Dil Gelişim Alanı, 3. İfade Edici Dil Gelişim Alanı, 4. Kaba Motor Gelişim Alanı, 5. İnce Motor Gelişim Alanı, 6. Sosyal-Duygusal Gelişim Alanı, 7. Uyumsal Beceriler Gelişim alanlarından oluşmaktadır (MEB Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı, 2018).

Bu bilgiler ışığında araştırma için “Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı hakkında özel eğitim öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?” problem sorusu oluşturulmuştur ve bu problem sorusu çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programının (0-36 Ay) bağlam boyutuna yönelik özel eğitim öğretmenlerinin bakış açıları nelerdir?
2. Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programının (0-36 Ay) girdi boyutuna yönelik özel eğitim öğretmenlerinin bakış açıları nelerdir?
3. Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programının (0-36 Ay) süreç boyutuna yönelik özel eğitim öğretmenlerinin bakış açıları nelerdir?

Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programının (0-36 Ay) ürün boyutuna yönelik özel eğitim öğretmenlerinin bakış açıları nelerdir?

## **2. YÖNTEM**

### **2.1. Araştırmanın Amacı**

Bu çalışmanın amacı, Millî Eğitim Bakanlığınca 2018 yılı içinde yayınlanan Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı'nın, CIPP değerlendirme modelinin bağlam, girdi, süreç ve

*MEB Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programının  
CIPP Modeline (Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün) Göre Değerlendirmesi*

ürün boyutlarınca, özel eğitim öğretmenlerinin bakış açısından değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda EÇEP programını CIPP Modeline göre değerlendirmek amacıyla;

*Bağlam boyutunda;*

- 1- Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin Bilişsel Gelişim Alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemekte midir?
- 2- Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin Alıcı Dil Gelişim Alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemekte midir?
- 3-Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin İfade Edici Dil Gelişim Alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemekte midir?
- 4- Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin İnce Motor Gelişim Alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemekte midir?
- 5- Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin Sosyal-Duygusal Gelişim Alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemekte midir?
- 6- Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin Uyumsal Beceriler Gelişim Alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemekte midir?
- 7-Programın içeriği özel eğitimin özel amaçlarıyla uyumlu mudur?

*Girdi boyutunda;*

- 1-Öğrencilerin program için hazır bulunuşluk düzeyleri yeterli midir?
- 2- Özel eğitim öğretmenlerinin program için hazır bulunuşluk düzeyleri yeterli midir?
- 3-Ebeveynin program için hazır bulunuşluk düzeyi yeterli midir?
- 4- Programda yer alan etkinlik kartları öğrenci seviyesine uygun mudur?
- 5-Programda yer alan etkinlik kartları tüm gelişim alanlarını desteklemekte midir?
- 6-Programda yer alan materyallere ulaşılabilir midir?
- 7-Program özel eğitim öğretim yöntem ve teknikleri bakımından zengin midir?

*Süreç boyutunda;*

- 1- Program özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin bireysel eğitimine uygun mudur?
- 2- Program özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin grup eğitimlerine uygun mudur?
- 3- Program evde eğitim faaliyetlerini desteklemekte midir?
- 4-Programın okul içi uygulama saatleri yeterli midir?
- 5- Program ebeveynlerin eğitime etkin katılımını desteklemekte midir?
- 6-Programın uygulama ortamları yeterli midir?
- 7-Program öğretmene kılavuz olmada yeterli midir?

*Ürün boyutunda;*

- 1- Program özel eğitim öğretmeninin yeterlilik düzeylerine katkı sağlar mı?
- 2- Program ebeveynlerin özel eğitim yeterlilik düzeylerine katkı sağlar mı?
- 3- Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri bağımsız yaşama hazırlar mı?
- 4- Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri grup eğitimine hazırlar mı? soruları yönetilmiştir.

## **2.2. Araştırmanın Önemi**

Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı özel gereksinimli 0-36 ay arası çocuklar için Millî Eğitim Bakanlığınca yayınlanan ilk kapsamlı eğitim öğretim programıdır. 2018 yılında çıkan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde, erken çocukluk eğitiminin çerçevesinin belirlenmesiyle ayrı bir önem kazanmış ve çerçevesi ilk defa belirlenmiştir ( MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği 2018). Bu çalışma, EÇEP'in özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerine göre ilk değerlendirmesi olup elde edilen bulgu ve sonuçlar programın yeterliliğini objektif bir şekilde ortaya koymaktadır.

## **2.3. Sayıtlar, Kapsam ve Sınırlılıklar**

Katılımcıların sorulara vermiş oldukları cevaplar onların gerçek görüş ve düşüncelerini yansıtmaktadır. Bu konudaki uzman ve alan yazın taraması araştırmanın geçerliği bakımından yeterlidir. Bu araştırma, 2020-2021-2022 eğitim öğretim yılında Sakarya ilinde resmi özel eğitim okul ve sınıflarında görevli 108 özel eğitim öğretmenini kapsamaktadır. Araştırma kullanılan Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeği' nin sorularından oluşan veri toplama aracı anket (Google) formunda yer alan sorulara katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile sınırlıdır.

## **2.4. Araştırmanın Deseni**

Bu çalışma özel eğitim öğretmenlerinin, Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programıyla ilgili bakış açılarının; CIPP Modeli temel alınarak, Bağlam, Girdi, Süreç, Ürün boyutlarında değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Nicel araştırma "Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeği" sorularından oluşturulan anket (Google) veri toplama aracı olarak yapılandırılarak kullanılmıştır (Girgin, 2022). Veri toplama aracı olarak anket, bir evren veyahut da örneklemelerden ilişkiler kurarak bilgi elde edilmesi çalışması olarak tanımlanır. Bu yöntemde bilgi elde etmek için, hazırlanan yazılı ya da sözlü sorular yönelterek cevaplar elde edilmeye çalışılır (Odabaşı, 1999). Bu program değerlendirme çalışmasında, amaçlı örneklem yöntemlerinden, ölçüt örneklem yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde çalışılacak grup belirlenmeden, bu grubu belirlemeye yönelik ölçüt veya ölçütlerin önceden belirlenmesi gerekmektedir (Büyüköztürk, 2012).

Bu çalışmada örneklem belirlerken;

- Araştırmacının resmi, özel eğitim okullarında çalışıyor olması,

- Araştırmacının Sakarya ilinde 2019/2020 ile 2020/2021 eğitim öğretim yıllarında uygulamaya başlanan ve bu yılda devam eden "0-36 ay Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programının" il koordinatörlüğünü yapmış olması,
- Bu çalışmanın nicel bir çalışma olması sürecin hızlı ve kolay ilerlemesini sağlamıştır.

Sakarya ilinde özel gereksinimli çocuklara eğitim veren özel eğitim sınıf ve okullarında çalışan, Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı (EÇEP) uygulamalarında yer almış, %55,6'sı kadın ve %44,4'ü erkek, (Tablo-1/1), %33,3 Özel Eğitim Anaokulu'nda, %33,3 Özel Eğitim II. Kademe, %25,9 I. Kademe, %7,4 Özel Eğitim Sınıfında çalışan (Tablo-1/2), 108 kadrolu özel eğitim öğretmeni örneklem olarak alınmıştır. Örneklem %7,4'ü 20 yıl üstü, %18,5'i 0-5 yıl, %66,7'i 6-10 yıl kıdeme sahiptir.

## **2.5. Veri Toplama Aracı**

MEB Erken Çocukluk (0-36 ay) Özel Eğitim Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeği;

Bu çalışmada araştırmacının COVID-19 pandemi dönemine denk gelmesi sebebiyle veri toplama aracı olarak nicel veri toplama araçlarından anket (Google) kullanılmıştır. Bu anket, "Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeği" esas alınarak yapılandırılmış sorulardan oluşturulmuştur.

Ölçeğin; "Bağlam- Girdi- Süreç- Ürün" olmak üzere 4 farklı boyuttan oluşmakta olup

- Bağlam alt boyutunda 7 madde,
- Girdi alt boyutunda 7 madde,
- Süreç alt boyutunda 7 madde,
- Ürün alt boyutunda 4 madde, olmak üzere toplamda 25 maddeden oluşmaktadır.

Ölçeğin kişisel bilgilerin yer aldığı bölümde ise örneklem grubunun demografik bilgilerinin belirlenmesi amacıyla katılımcılara 'cinsiyet', 'kademe', 'mezun oldukları fakülte ve bölüm' değişkenlerini içeren 3 farklı soru yöneltilmiştir.

## **2.6. Veri Toplama Süreci**

Sakarya ili ve ilçelerindeki Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde olan Özel Eğitim Anaokullarında, özel eğitim sınıflarında ve Özel Eğitim Uygulama Okullarında kadrolu çalışmakta iken mesai saatleri sonrası Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı'nda (EÇEP) görev alan öğretmenlere ulaşılmıştır. Uygulamalar esnasında, belirlenen bu gruba ölçme aracını nasıl kullanacağı ve ne şekilde doldurulacağı, bunun yanı sıra süreçte elde edilecek verilerin nerede ne amaçla kullanılacağına ilişkin bilgilendirme yapılmış ve örneklem grubundan ölçekleri içtenlikle doldurmaları istemiştir. Verilerin toplanması Google üzerinden çevrimiçi olarak yapılmıştır. Veriler 01/11/2021 ile 31/12/2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Uygulamada toplam 108 özel eğitim sınıf öğretmenine ulaşılmıştır.

## **2.7. Veri Toplama Analizi**

Katılımcılardan elde edilen veriler betimsel olarak, yüzdeler aritmetik esasına göre olumlu/olumsuz analiz edilmiştir (Arıkan, 2018).

Derecelendirmede:

- “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum” olumsuz,
- “Kısmen Katılıyorum”, “Katılıyorum” ve Kesinlikle Katılıyorum” olumlu olarak değerlendirilmiştir.

Değerlendirmede “Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeği” sorularından yapılandırılmış anket veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Katılımcılara ölçek sorularından oluşan anket (Google) yönetilmiştir. Ölçme araçlarından alınan veriler doğrultusunda hangi istatistiksel tekniğin uygulanıp uygulanmayacağına yönelik YTÜ/Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü uzmanlarının görüşüne başvurulmuştur.

### 3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada yapılandırılmış bir anket formu aracılığıyla öğretmen görüşleri alınmıştır. Araştırmanın analizleri sonucuna göre öğretmenlerin programa yönelik 25 ifadesinden, 4 tema, olumlu/olumsuz olmak üzere 8 kategori çıkarılmıştır. Temalar Tablo-2 de sunulmuştur.

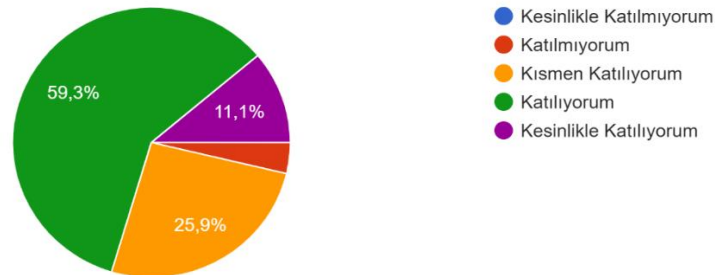


Şekil 1: Erken Çocukluk Eğitim Programı Değerlendirme Tablosu

#### 3.1. Bağlam Boyutunda Değerlendirmeye İlişkin Bulgular

108 özel eğitim öğretmenin 7 soru üzerinde yaptıkları çalışmanın bağlam boyutuna ilişkin değerlendirmeye yönelik sonuçları şu şekildedir.

SORU-1: Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin bilişsel gelişim alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemektedir.

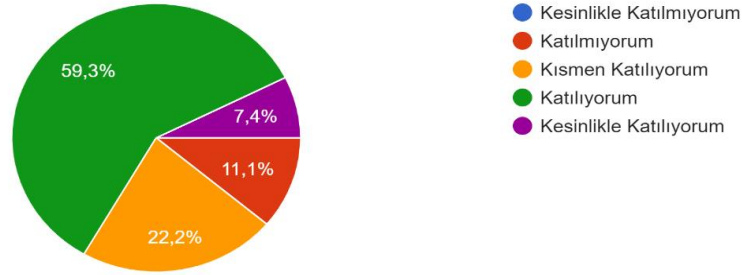


Grafik 1: Bağlam Boyutundaki 1.Soruya İlişkin Bulgular



Bağlam boyutundaki ilk soru olan: "Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin bilişsel gelişim alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemektedir." sorusuna öğretmenlerin %11,1'i kesinlikle desteklediği, %3,7'si desteklemediği, %25,9'u kısmen desteklediği, %59,3'ü desteklediği görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %96,3 oranında programın bilişsel gelişim alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklediği konusunda olumlu, %3,7'si oranında ise olumsuz olduğu şeklindedir.

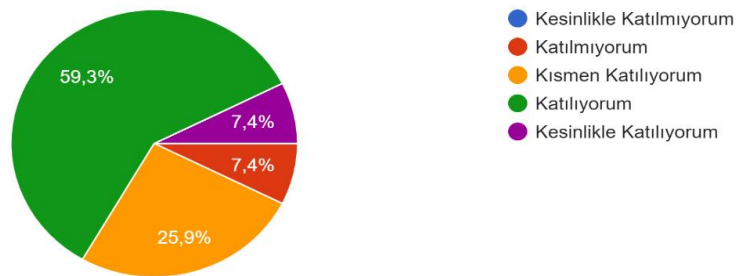
SORU-2: Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin alıcı dil gelişim alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemektedir.



**Grafik 2:** Bağlam Boyutundaki 2.Soruya İlişkin Bulgular

Bağlam boyutundaki ikinci soru olan: "Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin alıcı dil gelişim alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemektedir." sorusuna öğretmenlerin %11,1'i desteklemediği, %7,4'u kesinlikle desteklediği, %59,3'ü desteklediği, %22,2'si kısmen desteklediği görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %88,9 desteklediği konusunda olumlu, %11,1 desteklediği konusunda olumsuz olduğu şeklindedir.

SORU-3: Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin ifade edici dil gelişim alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemektedir.

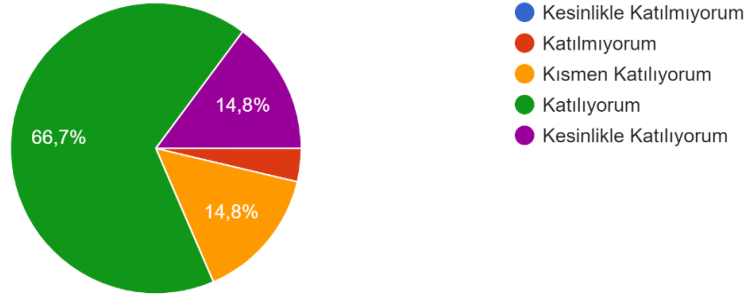


**Grafik 3:** Bağlam Boyutundaki 3.Soruya İlişkin Bulgular

Bağlam boyutundaki üçüncü soru olan: "Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin ifade edici dil gelişim alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemektedir." sorusuna öğretmenlerin %7,4'ü programın özel gereksinimli çocukların ifade edici dil gelişim alanlarını desteklemediği, %25,9'u kısmen desteklediği, %59,3'ü desteklediği, %7,4'ü kesinlikle desteklediği görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %92,6

oranında programın ifade edici dil gelişim alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklediği konusunda olumlu, %7,4 oranında ise olumsuz olduğu şeklindedir.

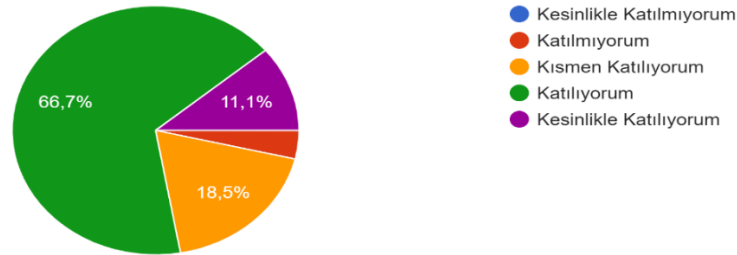
SORU-4: Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin ince motor gelişim alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemektedir.



**Grafik 4:** Bağlam Boyutundaki 4.Soruya İlişkin Bulgular

Bağlam boyutundaki dördüncü soru olan: "Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin İnce Motor Gelişim Alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemektedir." sorusuna öğretmenlerin %3,7'si programın özel gereksinimli çocukların ince motor gelişim alanlarını desteklemediği, %14,8'i kısmen desteklediği, %66,7'si desteklediği, %14,8'i kesinlikle desteklediği görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %96,3 oranında programın ince motor gelişim alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklediği konusunda olumlu, %3,7 oranında ise olumsuz olduğu şeklindedir.

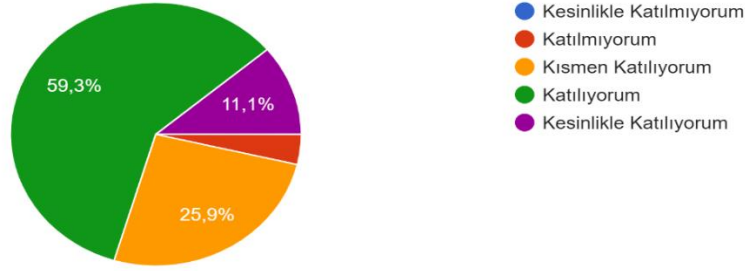
SORU-5: Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin Sosyal-Duygusal Gelişim Alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemektedir.



**Grafik 5:** Bağlam Boyutundaki 5.Soruya İlişkin Bulgular

Bağlam boyutundaki beşinci soru olan: "Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin Sosyal-Duygusal Gelişim Alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemektedir." sorusuna öğretmenlerin %3,7'si programın özel gereksinimli çocukların sosyal-duygusal gelişim alanlarını desteklemediği, %18,5'i kısmen desteklediği, %66,7'si desteklediği, %11,1 ise kesinlikle desteklediği görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %96,3 oranında programın sosyal-duygusal gelişim alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklediği konusunda olumlu, %3,7 oranında ise desteklediği konusunda olumsuz olduğu şeklindedir.

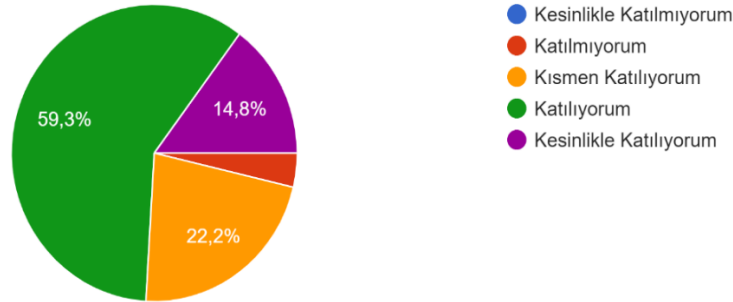
SORU-6: Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin Uyumsal Beceriler Gelişim Alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemektedir.



**Grafik 6:** Bağlam Boyutundaki 6.Soruya İlişkin Bulgular

Bağlam boyutundaki altıncı soru olan: "Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyin Uyumsal Beceriler Gelişim Alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklemektedir." sorusuna öğretmenlerin %3,7'si programın özel gereksinimli çocukların sosyal-duygusal gelişim alanlarını desteklemediği, %14,8'i kısmen destekledikleri, %66,7'si desteklediği, %11,1'i kesinlikle desteklediği görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %96,3 oranında programın sosyal-duygusal gelişim alanının tüm alt gelişim alanlarını desteklediği konusunda olumlu, %3,7 oranında ise olumsuz olduğu şeklindedir.

SORU:7-Programın amacı özel eğitimin özel amaçlarıyla uyumludur.



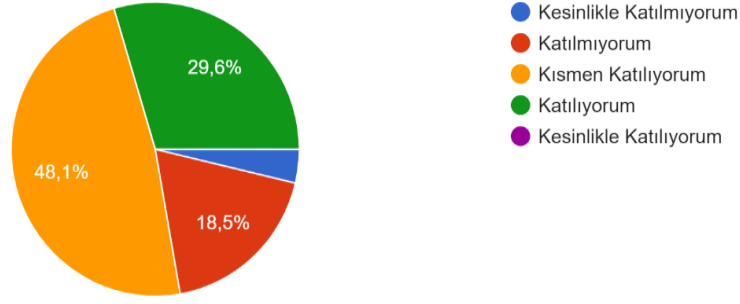
**Grafik 7:** Bağlam Boyutundaki 7.Soruya İlişkin Bulgular

Bağlam boyutundaki yedinci soru olan: "Programın amacı özel eğitimin özel amaçlarıyla uyumludur." sorusuna öğretmenlerin %3,7'si programın amacı özel eğitimin özel amaçlarıyla uyumlu olmadığı, %22,2'si kısmen uyumlu olduğu, %59,3'ü uyumlu olduğu, %14,8'i kesinlikle uyumlu olduğu görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %96,3 oranında programın amacı özel eğitimin özel amaçlarıyla uyumlu olduğu konusunda olumlu, %3,7 oranında ise olumsuz olduğu şeklindedir.

### 3.2. Girdi Boyutunda Değerlendirmeye İlişkin Bulgular

108 özel eğitim öğretmenin 7 soru üzerinde yaptıkları çalışmanın girdi boyutuna ilişkin değerlendirmeye yönelik sonuçları şu şekildedir.

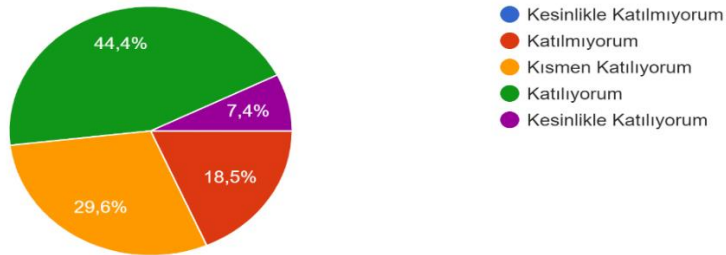
SORU:1-Öğrencilerin program için hazır bulunuşluk düzeyleri yeterlidir.



**Grafik 8:** Girdi Boyutundaki 1.Soruya İlişkin Bulgular

Girdi boyutundaki ilk soru olan: “ Öğrencilerin program için hazır bulunuşluk düzeyleri yeterlidir.” sorusuna öğretmenlerin %29,6’sı öğrencilerin program için hazır bulunuşluk düzeylerinin yeterli olduğu, %48,1’i kısmen yeterli olduğu, %18,5’i yetersiz olduğu, %3,8’i kesinlikle yetersiz olduğu görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %77,7 oranında öğrencilerin program için hazır bulunuşluk düzeylerinin yeterliliği konusunda olumlu, %22,8 oranında ise yetersiz olduğu konusunda olumsuz olduğu şeklindedir.

SORU:2-Özel eğitim öğretmenlerinin program için hazır bulunuşluk düzeyleri yeterlidir

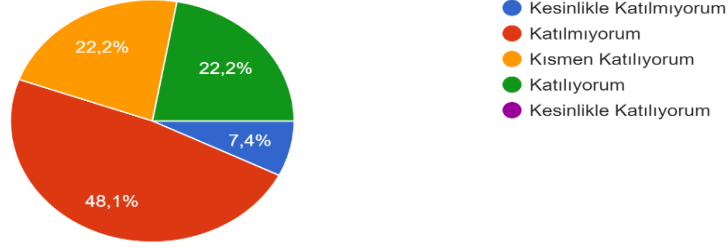


**Grafik 9:** Girdi Boyutundaki 2.Soruya İlişkin Bulgular

Girdi boyutundaki ikinci soru olan: “Özel eğitim öğretmenlerinin program için hazır bulunuşluk düzeyleri yeterlidir” sorusuna öğretmenlerin %7,4’ü özel eğitim öğretmenlerinin program için hazır bulunuşluk düzeyleri kesinlikle yeterli, %44,4’ü yeterli, %29,6’sı kısmen yeterli, %18,5’i yetersiz olduğu görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %81,4 oranında özel eğitim öğretmenlerinin program için hazır bulunuşluk düzeylerinin yeterliliği konusunda olumlu, %18,6 oranında ise olumsuz şeklindedir.

SORU:3-Ebeveynin program için hazır bulunuşluk düzeyi yeterlidir.

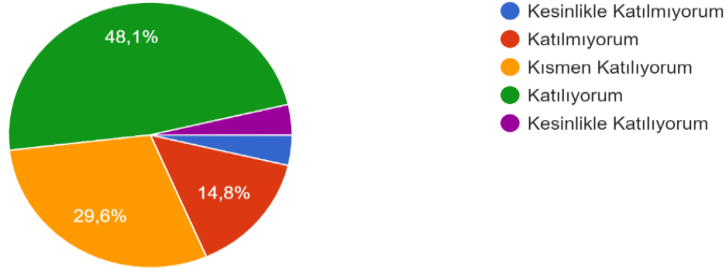
*MEB Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programının  
CIPP Modeline (Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün) Göre Değerlendirmesi*



**Grafik 10:** Girdi Boyutundaki 3.Soruya İlişkin Bulgular

Girdi boyutundaki üçüncü soru olan: “Ebeveynin program için hazır bulunuşluk düzeyi yeterlidir.” sorusuna, %22,2’si ebeveynin program için hazır bulunuşluk düzeyi yeterli, %22,2’si kısmen yeterli, %48,1’i yetersiz, %7,4’ünün kesinlikle yetersiz olarak görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %44,4 oranında ebeveynin program için hazır bulunuşluk düzeyleri yeterliliği konusunda olumlu, %55,6 oranında ise konusunda olumsuz şeklindedir.

SORU:4- Programda yer alan etkinlik kartları öğrenci seviyesine uygundur.

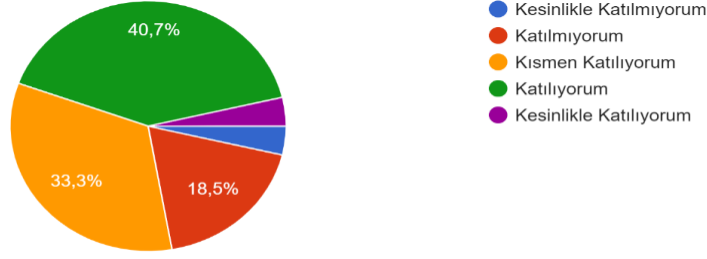


**Grafik 11:** Girdi Boyutundaki 4.Soruya İlişkin Bulgular

Girdi boyutundaki dördüncü soru olan: “Programda yer alan etkinlik kartları öğrenci seviyesine uygundur.” sorusuna, %3,7’si programda yer alan etkinlik kartları öğrenci seviyesine kesinlikle uygun, %48,1’i uygun, %29,6’sı kısmen uygun, %14,8’i uygun olmadığını, %3,7’si ise kesinlikle uygun olmadığı şeklinde görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %81,6 oranında programda yer alan etkinlik kartları öğrenci seviyesine uygunluğu konusunda olumlu, %18,6 oranında ise kesinlikle uygunluğu konusunda olumsuz şeklindedir.

SORU:5-Programda yer alan etkinlik kartları tüm gelişim alanlarını desteklemektedir.

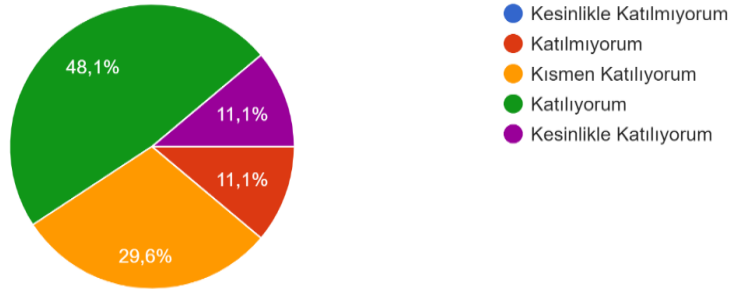
*MEB Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programının  
CIPP Modeline (Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün) Göre Değerlendirmesi*



**Grafik 12:** Girdi Boyutundaki 5.Soruya İlişkin Bulgular

Girdi boyutundaki beşinci soru olan: “ Programda yer alan etkinlik kartları tüm gelişim alanlarını desteklemektedir.” sorusuna, %3,7’si programda yer alan etkinlik kartları tüm gelişim alanlarını kesinlikle desteklemekte, %40,7’si desteklemekte, %33,3’ü kısmen desteklemekte, %18,5’i desteklememekte, %3,7’si ise kesinlikle desteklememekte şeklinde görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %81,6 oranında programda yer alan etkinlik kartları öğrenci seviyesine uygunluğu konusunda olumlu, %18,6 oranında ise olumsuz şeklindedir.

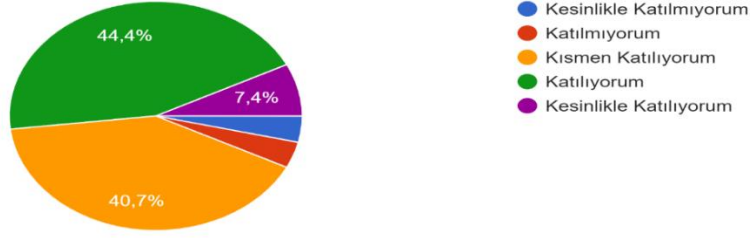
SORU:6- Programda yer alan materyallere ulaşılabilir.



**Grafik 13:** Girdi Boyutundaki 6.Soruya İlişkin Bulgular

Girdi boyutundaki altıncı soru olan: “Programda yer alan materyallere ulaşılabilir.” sorusuna, %11,1’i programda yer alan materyallere kesinlikle ulaşılabilir, %48,1’i ulaşılabilir, %29,6’sı kısmen ulaşılabilir, %11,1’i ulaşamadığı şeklinde görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %78,8 oranında programda yer alan materyallere ulaşılabilirlik konusunda olumlu, %21,2 oranında ise olumsuz şeklindedir.

SORU:7-Program özel eğitim öğretim yöntem ve teknikleri bakımından zengindir.



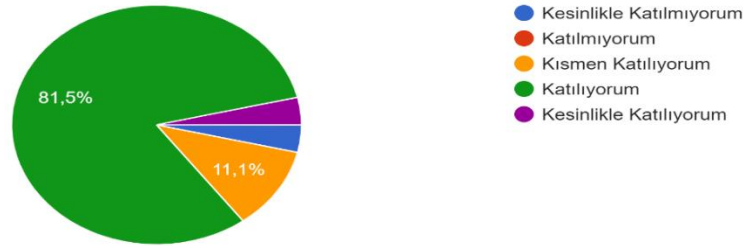
**Grafik 14:** Girdi Boyutundaki 7.Soruya İlişkin Bulgular

Girdi boyutundaki yedinci soru olan: “Program özel eğitim öğretim yöntem ve teknikleri bakımından zengindir” sorusuna öğretmenlerin %3,7’si program özel eğitim öğretim yöntem ve teknikleri bakımından kesinlikle zengin, %44,4’ü zengin, %40,7’si kısmen zengin, %3,7’si zengin değil, %3,7’si ise kesinlikle zengin değil şeklinde görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %92,6 oranında program özel eğitim öğretim yöntem ve teknikleri bakımından zengindir konusunda olumlu, %7,4 oranında ise olumsuz şeklindedir.

### 3.3. Süreç Boyutunda Değerlendirmeye İlişkin Bulgular

108 özel eğitim öğretmenin 7 soru üzerinde yaptıkları çalışmanın bağlam boyutuna ilişkin değerlendirmeye yönelik sonuçları şu şekildedir

SORU:1- Program özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin bireysel eğitimine uygundur.

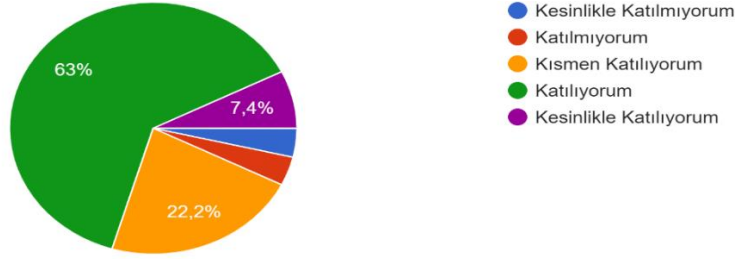


**Grafik 15:** Süreç Boyutundaki 1.Soruya İlişkin Bulgular

Süreç boyutundaki birinci soru olan: “ Program özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin bireysel eğitimine uygundur.” sorusuna öğretmenlerin %3,7’si program özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin bireysel eğitimine kesinlikle uygun, %81,5’i uygun, %11,1’i kısmen uygun, %3,7’si kesinlikle uygun değil şeklinde görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %96,3 oranında program özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin bireysel eğitimine uygunluğu konusunda olumlu, %3,7 oranında ise olumsuz şeklindedir.

SORU:2-Program özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin grup eğitimlerine uygundur.

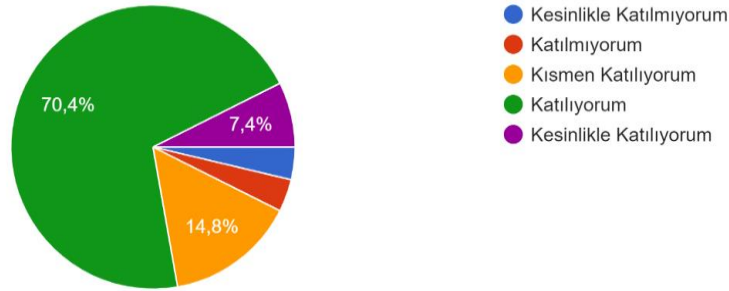
MEB Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programının  
CIPP Modeline (Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün) Göre Değerlendirmesi



**Grafik 16:** Süreç Boyutundaki 2.Soruya İlişkin Bulgular

Süreç boyutundaki ikinci soru olan: “Program özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin grup eğitimlerine uygundur.” sorusuna öğretmenlerin %7,4’ü program özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin grup eğitimine kesinlikle uygun, %63’ü uygun, %22,2’si kısmen uygun, , %3,7’si uygun değil %3,7’si kesinlikle uygun değil şeklinde görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %92,6 oranında program özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin bireysel eğitimine uygunluğu konusunda olumlu, %7,4 oranında ise olumsuz şeklindedir.

SORU:3-Program evde eğitim faaliyetlerini desteklemektedir.



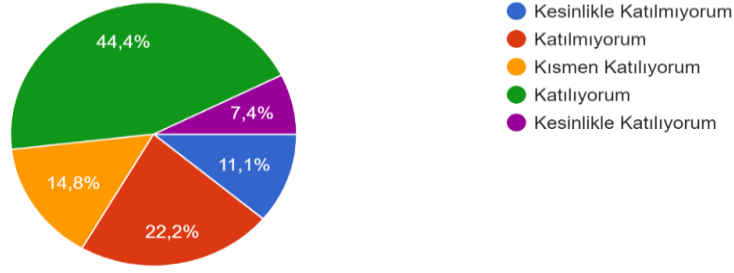
**Grafik 17:** Süreç boyutundaki 3.soruya ilişkin istatistik

Süreç boyutundaki üçüncü soru olan: “Program evde eğitim faaliyetlerini desteklemektedir.” sorusuna öğretmenlerin %7,4’ü program evde eğitim faaliyetlerini kesinlikle desteklemektedir, %70,4’ü desteklemektedir, %14,8’i kısmen desteklemektedir, %3,7’si desteklememektedir, %3,7’si kesinlikle desteklememektedir şeklinde görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %92,6 program evde eğitim faaliyetlerini destekleme konusunda olumlu, %7,4 oranında ise olumsuz, şeklindedir.

SORU:4- Programın okul içi uygulama saatleri yeterlidir



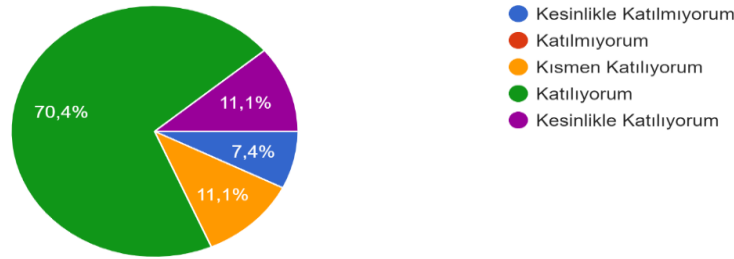
*MEB Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programının  
CIPP Modeline (Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün) Göre Değerlendirmesi*



**Grafik 18:** Süreç Boyutundaki 4.Soruya İlişkin Bulgular

Süreç boyutundaki dördüncü soru olan: “Programın okul içi uygulama saatleri yeterlidir.” sorusuna öğretmenlerce %7,4’ü programın okul içi saatleri kesinlikle yeterli, %44,4’ü yeterli, %14,8’i kısmen yeterli, %22’si yetersiz, %7,4’ü kesinlikle yetersiz şeklinde görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %66,7 programın okul içi saatlerinin yeterli olduğu konusunda olumlu, %33,3 oranın ise olumsuz, şeklindedir.

SORU:5- Program ebeveynlerin eğitime etkin katılımını desteklemektedir.

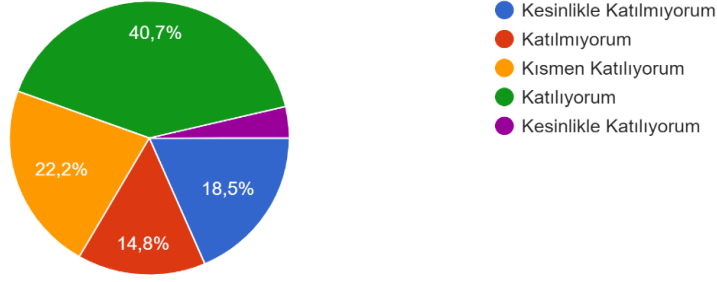


**Grafik 19:** Süreç Boyutundaki 5.Soruya İlişkin Bulgular

Süreç boyutundaki beşinci soru olan: “Program ebeveynlerin eğitime etkin katılımını desteklemektedir.” sorusuna öğretmenlerce %11,1 ’i programın ebeveynlerin eğitime katılımını desteklediği konusunda kesinlikle yeterli, %70,4’ü yeterli, %11,1’i kısmen yeterli, %7,4’ü yetersiz şeklinde görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %92,6 programın ebeveynlerin eğitime katılımını desteklediği konusunda olumlu, %7,4 ise olumsuz, şeklindedir.

SORU:6- Programın uygulama ortamları yeterlidir.

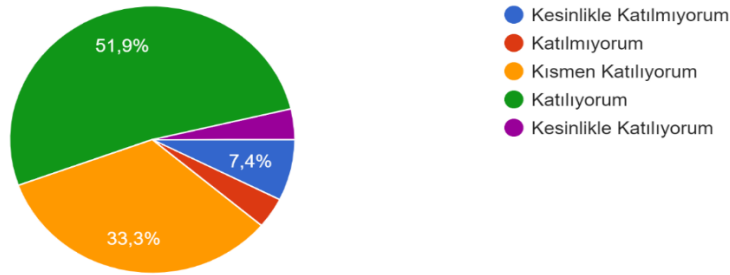
*MEB Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programının  
CIPP Modeline (Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün) Göre Değerlendirmesi*



**Grafik 20:** Süreç Boyutundaki 6.Soruya İlişkin Bulgular

Süreç boyutundaki altıncı soru olan: “Programın uygulama ortamları yeterlidir.” sorusuna öğretmenlerce, %3,7’si programın uygulama ortamları kesinlikle yeterli, %40,7’si yeterli, %22,2’si kısmen yeterli, %14,8’i yetersiz, %18,5’i kesinlikle yetersiz şeklinde görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %66,7 programın uygulama ortamlarının yeterliliği konusunda olumlu, %33,3 olumsuz, şeklindedir.

SORU:7- Program öğretmene kılavuz olmada yeterlidir.



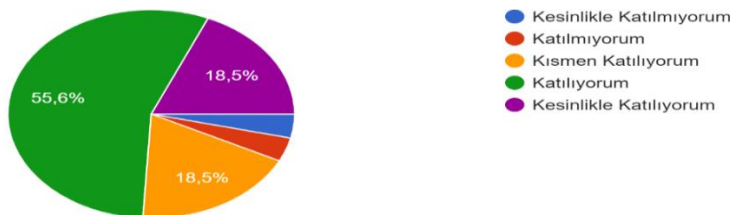
**Grafik 21:** Süreç Boyutundaki 7.Soruya İlişkin Bulgular

Süreç boyutundaki yedinci soru olan: “Program öğretmene kılavuz olmada yeterlidir.” sorusuna öğretmenlerce, %3,7’si programın öğretmene kılavuz olmada kesinlikle yeterli, %51,9’u yeterli, %33,3’ü kısmen yeterli, %3,7’si yetersiz, %7,4’ü kesinlikle yetersiz şeklinde görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %88,9 programın öğretmene kılavuz olmada konusunda olumlu, %11,1 olumsuz şeklindedir.

### 3.4. Ürün Boyutunda Değerlendirmeye İlişkin Bulgular

108 özel eğitim öğretmenin 7 soru üzerinde yaptıkları çalışmanın ürün boyutuna ilişkin değerlendirmeye yönelik sonuçları şu şekildedir,

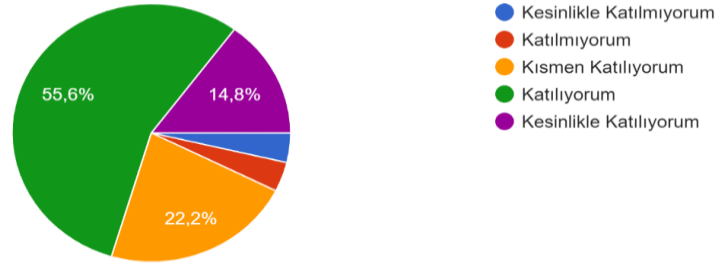
SORU:1- Program özel eğitim öğretmenin yeterlilik düzeylerine katkı sağlar.



**Grafik 22:** Ürün boyutundaki 1.soruya ilişkin bulgular

Ürün boyutundaki birinci soru olan: “Program özel eğitim öğretmeninin yeterlilik düzeylerine katkı sağlar.” sorusuna öğretmenlerce, %18,5’i programın özel eğitim öğretmeninin yeterlilik düzeylerine katkı sağlama konusunda kesinlikle yeterli , %55,6’sı yeterli, %18,5’i kısmen yeterli, %3,7’si yetersiz, %3,7’si kesinlikle yetersiz şeklinde görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %92,6 programın özel eğitim öğretmeninin yeterlilik düzeylerine katkı sağlama konusunda olumlu, %7,4’ü ise olumsuz şeklindedir.

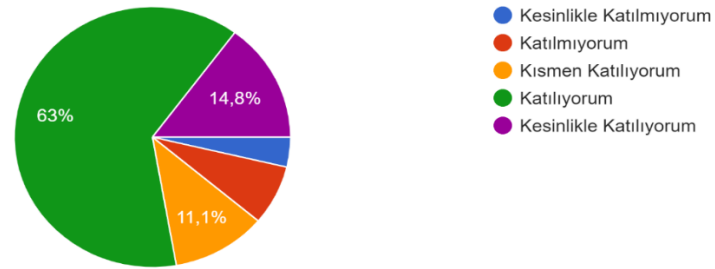
SORU:2- Program ebeveynlerin özel eğitim yeterlilik düzeylerine katkı sağlar.



**Grafik 23:** Ürün Boyutundaki 2.Soruya İlişkin Bulgular

Ürün boyutundaki ikinci soru olan; ‘Program ebeveynlerin özel eğitim yeterlilik düzeylerine katkı sağlar.’ sorusuna öğretmenlerce, %14,8’i programın ebeveynlerin özel eğitim yeterlilik düzeylerine katkı sağlama konusunda kesinlikle yeterli , %55,6’sı yeterli, %22,2’si kısmen yeterli, %3,7’si yetersiz, %3,7’si kesinlikle yetersiz şeklinde görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %92,6 programın ebeveynlerin özel eğitim yeterlilik düzeylerine katkı sağlama konusunda olumlu, %7,4’ü ise olumsuz şeklindedir

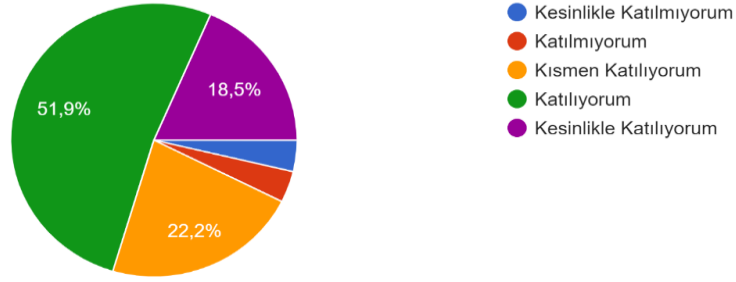
SORU:3-Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri bağımsız yaşama hazırlar.



**Grafik 24:** Ürün Boyutundaki 3.Soruya İlişkin Bulgular

Ürün boyutundaki üçüncü soru olan: “Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri bağımsız yaşama hazırlar.” sorusuna öğretmenlerce, %14,8’i program özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri bağımsız yaşama hazırlama konusunda kesinlikle yeterli , %63’ü yeterli, %11,1’i kısmen yeterli, %7,4’ü yetersiz, %3,7’si kesinlikle yetersiz şeklinde görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %88,9 program özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri bağımsız yaşama hazırlama konusunda olumlu, %11,1 ise olumsuz şeklindedir.

SORU:4- Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri grup eğitimine hazırlar.



**Grafik 25:** Ürün Boyutundaki 4.Soruya İlişkin Bulgular

Ürün boyutundaki dördüncü soru olan: “Program özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri grup eğitimine hazırlar.” sorusuna öğretmenlerce, %18,5’i program özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri grup eğitimine hazırlama konusunda kesinlikle yeterli , %51,9’u yeterli, %22,2’si kısmen yeterli, %3,7’si yetersiz, %3,7’si kesinlikle yetersiz şeklinde görülmektedir. Değerlendirmenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında; %92,6 program özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri grup eğitimine hazırlama konusunda olumlu, %7,4’ü ise olumsuz şeklindedir.

#### 4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programını değerlendirme amaçlı elde edilen bulgulara ilişkin tartışma, sonuç ve öneriler bu bölümde yer almaktadır. Bu bağlamda sonuçlar; bağlam, girdi, süreç ve ürün boyutunda ayrı başlıklar şeklinde değerlendirilmiştir.

##### 1-Bağlam Değerlendirmesine İlişkin Sonuçlar:

Programın bağlam boyutunda elde edilen bulguları irdelendiğinde; özel eğitim sınıf öğretmenleri, erken çocukluk özel eğitim öğretim programının, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimlerinin tüm alt basamaklarını yüksek oranda destekler nitelikte olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca programın amaçlarıyla özel eğitimin amaçlarının uyumlu olduğu ve örtüştüğü anlamlı bir oranda ortaya konmuştur.

Değerlendirmeye katılan özel eğitim sınıf öğretmenlerinin büyük oranda hatta tamamına yakını, programın özel gereksinimli çocukların, özellikle bilişsel, sosyal, duygusal, uyumsal, motor gelişim alanlarının tüm alt gelişim alanlarını desteklediği ve özel eğitimin özel amaçlarıyla uyumlu olduğunu belirtmişlerdir. Aynı şekilde programın alıcı dil ve ifade edici dil becerilerini desteklediği görüşü diğer gelişim alanlarının oranı kadar olmasa da anlamlı bir şekilde yeterli olduğu ve öğretmenlerce yapılan değerlendirmeye olumlu yansıdığı görülmektedir.

“Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı” her ne kadar tüm gelişim alanlarının alt basamaklarını desteklediği sonucuna ulaşılsa da uygulama ortamlarının çocukların tüm gelişim alanlarını destekler şekilde donatılamaması programın uygulamasında sıkıntılar

yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle programın uygulandığı ortamların çocuğun tüm gelişim alanlarını destekler şekilde düzenlenmesinin programın etkinliğini artıracığı düşünülmektedir.

#### 2-Girdi Değerlendirmesine İlişkin Sonuçlar:

Programın girdi boyutunda elde edilen bulguları irdelendiğinde; erken çocukluk özel eğitim öğretim programına katılan öğretmenlerce, özel gereksinimli öğrencilerin ve ailelerinin hazır bulunuşluk düzeylerinin yüksek ve anlamlı oranda yeterli olduğu vurgulanmıştır. Aynı şekilde programda sunulan etkinlik kartlarının öğrenci seviyelerine ve gelişimlerine uygun ve bu kartlara ulaşımın kolay olduğu anlamlı düzeyde ortaya konmuştur. Yine programın özel eğitim öğretim yöntem ve teknikleri bakımından oldukça zengin olduğu belirtilerek genel anlamda olumlu bir değerlendirme yapılmıştır.

Özel eğitim öğretmenlerince programda yer alan materyallere ulaşımın, değerlendirmenin yapıldığı ilin imkânlarından dolayı ulaşılabilir şekilde ifade edilmiş olmasına rağmen, gelir düzeyi düşük illerde aynı durumun söz konusu olamayacağı düşünülmekle birlikte bu hususta bakanlıkça Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programına uygun materyaller temin edilmesi ve tüm illere materyal desteğinin sunulmasının programın etkinliğini artıracığı düşünülmektedir.

#### 3- Süreç Değerlendirmesine İlişkin Sonuçlar:

Programın süreç boyutunda elde edilen bulguları irdelendiğinde; erken çocukluk özel eğitim öğretim programının özel gereksinimli çocukların bireysel/grup eğitimlerine uygun olduğu, evde eğitim faaliyetlerini desteklediği, erken çocukluk eğitiminde görev alan öğretmenlere kılavuz olduğu, özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerin eğitimlerini etkin bir şekilde desteklediği öğretmenlerce anlamlı bir oranda vurgulanmıştır.

Bugün ülkemizde erken çocukluk özel eğitim hizmeti haftada 4 saat bireysel olacak şekilde özel eğitim okullarında, anaokullarında, evde verilmektedir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018). Bunun yanı sıra programın okul içi uygulama saatlerinin ve uygulandığı ortamlarının yeterliliği konusunda öğretmenlerce olumlu görüş bildirilmesine rağmen, dünya üzerinde uygulanan erken yaşta yoğun davranışsal eğitim uygulamaları (ortalama 40 saat) göz önüne alındığında, uygulama saatlerinin arttırılmasının, uygulama ortamlarının geliştirilmesinin programın verimliliği açısından daha uygun olacağı düşünülmektedir.

#### 4-Ürün Değerlendirmesine İlişkin Sonuçlar:

Programın süreç boyutunda elde edilen bulguları irdelendiğinde; değerlendirmeye katılan öğretmenlerce, Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programının öğretmenlerin ve özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin yeterlilik düzeylerine anlamlı bir oranda katkı sağladığını vurgulanmıştır. Ayrıca programın özel gereksinimli çocuğu bağımsız yaşama ve grup eğitimine hazırlama konusunda oldukça faydalı olduğu öğretmenlerce vurgulanmıştır.

Değerlendirmelere bütün olarak bakıldığında "Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programının" incelemeye katılan özel eğitim öğretmenlerince anlamlı bir şekilde olumlu ve

yeterli görüldüğü belirlenmiştir. Fakat Erken çocukluk özel eğitimin nitelikli eğitim ortamlarında, yoğun bir şekilde uygulanması programın başarıya ulaşmasında oldukça önemlidir. Erken çocuklukta, özel eğitimin en önemli paydaşları programın uygulayıcısı olan öğretmen ve ebeveynlerdir. Değerlendirmenin sonraki basamağında veli görüşleri de alınarak incelemenin genişletilmesi değerlendirme açısından uygun olacaktır.

### **Kaynakça**

- Arıkan, F. (2018). Anket Yöntemi Üzerinde Bir Değerlendirme, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1 (1), 97-159. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/husbd/issue/39647/452737> Erişim Tarihi: 21.10.2022.
- Arseven, İ. (2009). Bağlam ve Süreç Boyutlarında Bir Hizmet İçi Eğitim Programının Değerlendirilmesi (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aydoğan, Y., Özyürek, A. ve Akduman, G. (2018). Erken Çocukluk Döneminde Gelişim, Vize Yayıncılık, 3.Baskı, Ankara.
- Başaran, M., Özdemir, O. İ., & Can, M. S. (2020). 8. Sınıf İngilizce Öğretim Programının Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün Modeline Göre Değerlendirmesi. E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 154-178.
- Birkan, B. (2002). Erken Özel Eğitim Hizmetleri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 99-109.
- Büyükoztürk, Ş. (2012). Örneklem Yöntemleri. Erişim adresi: <http://w3.balikesir.edu.tr/~msacks/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf>.
- Demirci, A. ve Kartal, M. (2012). Çocukluk Dönemine Ait Önemli Bir Sorun: Gelişme Geriliği ve Erken Tanının Önemi. Turkish Family Physician, 3 (4), 1-6. <http://www.turkishfamilyphysician.com/upload/2012-4/1-6.pdf> adresinden elde edildi. Erişim Tarihi:21.10.2021
- Demirel, Ö. (2008). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Aralık 2009. Cilt:VI, Sayı: II, 126-149. Erişim adresi: <http://efdergi.yyu.edu.tr>.
- Demirel, Ö. (2020). Eğitimde Kuram Geliştirme Kuramdan Uygulamaya (29 b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirtaş, Z. (2017). Eğitimde Program Değerlendirme Yaklaşımlarına Genel Bir Bakış. Sakarya University Journal of Education, 7(4-özel sayı), 756-768.
- Eviren, Ö. S. (2017). Training Evaluation Models. The Journal of Limitless Education and Research, 2 (3), 57-76. DOI: 10.29250/sead.343245

- Girgin, E. (2022). Nicel Araştırma. Erişim adresi: <https://www.iienstitu.com/blog/nicel-arastirma-nedir>. Erişim Tarihi: 03.01.2022.
- Kartal, H. (2007). Erken Çocukluk Eğitimi Programlarından Anne-Çocuk Eğitim Programı'nın Altı Yaş Grubundaki Çocukların Bilişsel Gelişimlerine Etkisi. *İlköğretim Online*, 6 (2), 234-248. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/8604/107171>.
- MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2018). Erişim adresi: <https://orgm.meb.gov.tr/www/ozel-egitim-hizmetleri-yonetmeliği-yayimlandi/icerik/1089>. Erişim Tarihi :21.10.2021
- MEB Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı (2018). Erişim adresi: <https://orgm.meb.gov.tr/derskitaplari/ciltler/okuloncesi/0-36aydegerlendirmekitapcigi.pdf>. Erişim Tarihi:21.10.2021
- Odabaşı, Y. (1999). Anket Yöntemi. Ali Atıf Bir (Ed). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri içinde* (s. 81-89). Anadolu Üniversitesi: Eskişehir. ISBN 975 - 492 - 840 - 1.
- Özdemir, S. M. (2009). Eğitimde Program Değerlendirme ve Türkiye'de Eğitim Programlarını Değerlendirme Çalışmalarının İncelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 126-149.
- Özmert, E. N. (2005). Erken Çocukluk Gelişiminin Desteklenmesi-I: Beslenme. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* (48), 179-195.
- Uşun, S. (2012). Eğitimde Program Değerlendirme. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ufuk, E., & Arslan, T. (2018). Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Aileleri İçin Rehber. Ankara: Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.